

Scriptores Originum Constantinopolitarum. Recensuit Theodorus Preger. Fasciculus prior. Hesychii Illustrii Origines Constantinopolitanae; Anonymi Enarrationes Breves Chronographicae; Anonymi Narratio de Aedificatione Templi S. Sophiae. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1909 [ἀνατύπωσις 1989]. Σελ. xx+134.

Scriptores Originum Constantinopolitarum. Recensuit Theodorus Preger. Fasciculus alter s.—Codini Origines continens. Adiecta est forma urbis Constantinopolis. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1907 [ἀνατύπωσις 1989]. Σελ. xxvi+135-376+δισέλιδος χάρτης.

Ἐξεδόθη φωτοαναστατικῶς εἰς ἓνα τόμον ἡ παλαιὰ δίτομος κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ Theodor Preger, τῶν ἐτῶν 1901 καὶ 1907, εἰς τὴν νέαν ἀνατολικογερμανικὴν σειρὰν τῆς Teubner. Εἰς τὸν τόμον αὐτὸν συγκεντρώνονται κείμενα σχετικὰ μὲ τὴν ἴδρυσιν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὴν ἴδρυσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰς στήλας καὶ τὰ ἀγάλματα καὶ τὰς σχετικὰς μὲ αὐτὰ παραδόσεις, τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ἄλλων ναῶν, κτισμάτων καὶ συνοικιῶν τῆς Πόλεως, μαζὶ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἱδρυτῶν καὶ ἐτυμολογίας τῶν τοπωνυμίων. Τὰ κείμενα αὐτὰ μᾶς δίδουν χρησίμους πληροφορίας περὶ τὴν τοπογραφίαν, τὰ μνημεῖα καὶ οἰκοδομήματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἱ ὁποῖαι ἐνδιαφέρουν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν γεγονότων.

Τὸ βιβλίον αὐτό, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξηγητημένον, λόγω τοῦ ἐνδιαφέροντος ποῦ παρουσιάζουν τὰ περιεχόμενα κείμενα ἐξεδόθη ἐκ νέου, δεκαπέντε ἔτη ἐνωρίτερον, καὶ ἀπὸ τὴν Arno Press, Νέα Ὑόρκη 1975. Ἐπίσης, αἱ σελ. 19-73 ποῦ περιλαμβάνουν τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ σημαντικοῦ κειμένου «Παραστάσεις σύντομοι χρονικαὶ» ἀναπαράγονται φωτοαναστατικῶς εἰς τὸν πρόσφατον τόμον *Constantinople in the Early Eighth Century: The Parastaseis Syntomoi Chronikai*, Introduction and Commentary edited by Averil Cameron and Judith Herrin in conjunction with Alan Cameron, Robin and Charlotte Roueché, Leiden, E. J. Brill 1982 [*Columbia Studies in the Classical Tradition*, vol. X].

Ὁ Theodor Preger ἐγεννήθη τὸ 1866 εἰς τὸ Μόναχον, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1911. Μαθητὴς τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ἑλληνιστοῦ Wilhelm Christ, σύγχρονος —κατὰ δέκα ἔτη νεώτερος— τοῦ Θεμελιωτοῦ τῶν συγχρόνων βυζαντινολογικῶν σπουδῶν Karl Krumbacher μὲ τὸν ὁποῖον συνεδέθη μὲ φιλικὰς σχέσεις, ὁ Preger ἠσχολήθη μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν καὶ κυρίως μὲ τὴν μελέτην καὶ ἔκδοσιν τῶν πατριογραφικῶν κειμένων ποῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μὲ τὸν ὄρον «πάτρια» ὠνόμαζον οἱ Βυζαντινοὶ τὰ κείμενα ποῦ ἠσχολοῦντο περὶ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν μνημειογραφίαν τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων. Εἷχον προηγηθῆ μελέται τοῦ Preger ποῦ προετοίμασαν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν κειμένων, ἐνῶ παραλλήλως ὁ ἴδιος ἐξέδιδε τὰς τρεῖς σειρὰς τῶν τοπογραφικῶν του μελετῶν «Studien zur Topographie Konstantinopels I-III» εἰς τὸ περιοδικὸν *Byzantinische Zeitschrift* 14 (1905), 272-280 καὶ 19 (1910), 450-461. Ἡ τετάρτη σειρά τῶν μελετῶν αὐτῶν ἐξεδόθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Preger ἀπὸ τὸν B. Pantchenko, *Byzantinische Zeitschrift* 21 (1912) 461-471, μὲ θέμα ἓνα ἀνώνυμον κατάλογον τῶν πυλῶν καὶ ἐπιγραφῶν τῶν τειχῶν τῆς Πόλεως, γραμμένον τὸν 16ον αἰῶνα. Νεκρολογία καὶ ἀναγραφή τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Preger ὑπάρχει εἰς τὴν *Byzantinische Zeitschrift* 21 (1912), 379-380.

Οἱ πρόλογοι τῶν δύο τόμων ἀναφέρονται εἰς τὰ χειρόγραφα καὶ τὰς ἐκδόσεις τῶν κειμένων, καθὼς καὶ τὰς σχέσεις τῶν ἔργων μεταξύ των. Τὰ κείμενα ποῦ ἐκδίδονται εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

1. «Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως κατὰ Ἡσύχιον Ἰλλούστριον», σελ. 1-18. Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος ὁ ἐκ Μιλήτου (α΄ ἡμισυ τοῦ βου αἰ.) εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ γνωστοῦ ἔργου «Ὀνοματολόγος» ἢ «Πίναξ τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομασιῶν» ποὺ λείψανά του διεσώθησαν εἰς τὴν Μυριόβιβλον τοῦ Φωτίου καὶ τὴν Σούδαν. Τὰ «Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως» εἶναι ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἕκτον βιβλίον ἀπολεσθέντος χρονολογικοῦ ἔργου τοῦ Ἡσυχίου ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν ἐγκαινίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

2. «Παραστάσεις σύντομοι χρονικαί», σελ. 19-73. Πρόκειται περὶ ἀνώνυμου χρονικοῦ ποὺ ἐγράφη κατὰ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰῶνος. Περιέχει πληροφορίας περὶ στηλῶν καὶ ἀγαλμάτων τῆς Πόλεως καθὼς καὶ περὶ τὰς σχέσεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ Β΄ μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ Χαζάρους. Τὸ κείμενον, ὡς ἐλέχθη, ἐξεδόθη ἀναστατικῶς μὲ ἐκτενὴ εἰσαγωγήν, ἀγγλικὴν μετάφρασιν καὶ διεξοδικὰ σχόλια τὸ 1984.

3. «Διήγησις περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας τῆς ἐπονομαζομένης ἁγίας Σοφίας», σελ. 74-108, ἀνώνυμον κείμενον ποὺ ἐγράφη τὸν ὄγδοον ἢ ἕνατον αἰῶνα.

4. «Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως», σελ. 135-313. Συλλογὴ κειμένων πατριολογικῶν ποὺ ὀρισμένα χειρόγραφα ἀποδίδουν ψευδῶς εἰς τὸν Γεώργιον Κωδινὸν ἐνῶ τὸ ἔργον εἶναι συμπίλημα τοῦ 10ου αἰῶνος.

Τοὺς δύο τόμους συνοδεύουν Indices auctorum καὶ graecitatis, ἐνῶ εἰς τὸν δεῦτερον ὑπάρχει Index nominum καὶ Index topographicus καὶ τῶν δύο τόμων. Πρὸ τοῦ κριτικοῦ ὑπομνήματος ἀναγράφονται ἐξαντλητικῶς auctores et testes ποὺ παραθέτουν ἀντίστοιχα χωρία ἢ παραγράφους, διὰ τὴν ἄνετον παράλληλον ἐξέτασιν συναφῶν κειμένων. Ὁ ἀναγνώστης θὰ πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς τὰ Addenda et corrigenda τῶν σελ. 134 καὶ 374-376.

Θὰ ἦτο χρησιμώτατον εἰς τὸν σημερινὸν μελετητὴν ἂν εἰς τὰς φωτοαναστατικὰς ἐπανεκδόσεις παλαιότερων κειμένων προετάσσει ἀναγραφὴ ἔστω τῶν βιβλιοκρισιῶν ποὺ ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου. Αἱ βιβλιοκρισίαι ἐκδόσεων περιέχουν διορθώσεις ποὺ συχνὰ βοηθοῦν εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῆς ὀρθοτέρας γραφῆς. Ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὑπερβολικὸν ἂν προτείναμε νὰ δημοσιεύωνται φωτοαναστατικῶς, εἰς τὰς ἐπανεκδόσεις, τὰ κείμενα τῶν βιβλιοκρισιῶν. Ὅμως, δὲν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀνετίθετο εἰς κάποιον καθ' ὕλην ἀρμόδιον σύγχρονον ἐπιστήμονα νὰ γράψῃ μίαν ἢ δύο σελίδας σχετικὰς μὲ τὸ κείμενον καὶ τὴν νεωτέραν βιβλιογραφίαν. Ἐχω ὑπ' ὄψιν μου τὰς ἀκολουθούσας βιβλιοκρισίας ποὺ ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ Preger: J. Pargoire, *Byzantinische Zeitschrift* 16 (1907), 610-613. — E. von Dobschütz, *Berliner Philologische Wochenschrift* 27 (1907), 804-808. — E. Gerland, *Literarisches Zentralblatt* 58 (1907), 1406 κέ.

Βεβαίως, νεωτέραν βιβλιογραφίαν καὶ ἐκτενὴ σχολιασμὸν θὰ ἀναζητήσῃ ὁ σημερινὸς μελετητὴς εἰς τὸ σπουδαῖον ἔργον τῶν Averil Cameron καὶ Judith Herrin, καθηγητριῶν εἰς Λονδῖνον καὶ Princeton ἀντιστοιχῶς, ποὺ ἤδη ἐμνημονεύσαμε. Ἐπίσης, θεμελιώδη ἔργα περὶ τὴν τοπογραφίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως παραμένουν τὰ δύο θαυμάσια βιβλία τοῦ R. Janin, *Constantinople Byzantine*, Paris ²1964 καὶ *La géographie ecclésiastique de l'empire byzantin. Le siège de Constantinople, Les églises et les monastères*, Paris ²1969. Περισσότεραν, τέλος, βιβλιογραφίαν περὶ τὴν τοπογραφίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως βλέπε εἰς τὸ σύγγραμμα τῆς Αἰκατερίνης Χριστοφιλοπούλου, Βυζαντινὴ Ἱστορία. Α΄. 324-610, Ἀθῆναι 1975, σελ. 140.